

Diplomatul Victor Cădere (1919-1944)

Autor

Ioana Ecaterina Asăvoaie

editura

Miidecărți

Bragadiru - 2019

Introducere.....	9
Cap. I. Victor Cădere. Omul.....	17
1. Repere biografice.....	17
2. Activitatea științifică.....	27
3. Implicarea lui Victor Cădere în activitatea F.I.D.A.C. (<i>Fédération Interalliée des Anciens Combattants</i>).....	29
Cap. II. Misiunea Militară în Siberia condusă de Victor Cădere (1919-1921)	
1. Corpurile de Voluntari Români din Rusia	49
1.1. Primul Corp al Voluntarilor Români din Rusia.....	49
1.2. Al doilea Corp al Voluntarilor Români din Rusia.....	58
2. Misiunea Militară de repatrierea a voluntarilor și prizonierilor români din Siberia	73
2.1. Repatrierea voluntarilor români din Rusia	73
2.2. Repatrierea prizonierilor români din Rusia	86
3. Comisia Nansen și repatrierea prizonierilor români din Rusia	104
Cap. III. Victor Cădere - ministru al României în Polonia.....	120
1. Implicarea lui Victor Cădere în negocierile româno-sovietice	120
2. Relația diplomatică și culturale româno-polone între anii 1932 și 1936.....	129
2.1. Relații diplomatice.....	129
2.2. Relații culturale.....	137
3. Observațiile lui Victor Cădere privind politica externă poloneză	146
3.1. Raporturile Poloniei cu U.R.S.S.....	146
3.2. Semnarea pactului de neagresiune polono-german	151
3.3. Polonia, Franța și Pactul Oriental	157
4. Aprecierile lui Victor Cădere privind situația internă a Poloniei.....	169
4.1. Minoritatea urcaineană din Polonia	184

Cap. IV. Perioada iugoslava a diplomatului Victor Cădere..... 1

1. Români din Iugoslavia 1
 - 1.1. Români din Banatul sârbesc 1
 - 1.2. Biserica românească din Banatul iugoslav 1
 - 1.3. Școala românească din Banatul iugoslav..... 2
2. Aromânii din Macedonia 2
3. Relații diplomatice româno-iugoslave între anii 1936 și 1941 2
4. Situația internă din Iugoslavia între anii 1936 și 1941 2

Cap. V. Victor Cădere ministru plenipotențiar și trimis extraordinar al

României la Lisabona..... 30

1. Propaganda românească în Portugalia între anii 1941 și 1944... 3
2. Relații economice româno-portugheze în timpul celui de-al doilea război mondial..... 3
3. Negocierile românilor cu Aliații pe filiera Lisabona 3
4. Considerațiile lui Victor Cădere cu privire la Portugalia în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale..... 3
 - 4.1. Situația internă..... 3
 - 4.2. Politica externă 3

Concluzii..... 38

Bibliografie..... 38

1. Repere biografice

Victor Cădere s-a născut în data de 22 iunie 1891, în comuna Buhalnița, raionul Ceahlău, regiunea Bacău. El provenea dintr-o familie numeroasă având încă nouă frați și surori¹, tatăl său, Gheorghe Cădere, a fost învățător, iar mama, Aglaia, casnică. După terminarea liceului a urmat cursurile Universității din Iași, din anul 1910 până în anul 1913. În acest timp a efectuat și stagiul militar ca voluntar al Regimentului 13 Infanterie, din Iași, iar la terminare a avut gradul de sergent. În vara anului 1913, a fost mobilizat ca sublocotenent în Regimentul 13 Infanterie, cu care a mers în campania din Bulgaria, timp de două luni. La întoarcere, în toamna anului 1913, s-a înscris la Baroul din Iași și a fost secretar de avocat, la cabinetul lui Eugen Herovan. În anul 1914, a activat în această funcție cu întreruperi deoarece a fost periodic concentrat la Regimentul 55 de Infanterie, iar în vara anului 1915 a fost concentrat permanent la frontiera, în zona Bucovinei. În luna august 1916, Victor Cădere a plecat cu regimentul său pe front, în Dobrogea, având gradul de locotenent și comandant de companie de mitraliere. Pentru faptele sale de arme a fost decorat cu „Coroana României cu spadă și panglică de virtute militară”. Rănit fiind, la sfârșitul lunii septembrie 1916, a fost internat la spital, de unde s-a reîntors la același regiment, în luna noiembrie a anului 1916, iar din luna decembrie 1916 până în vara anului 1917 a fost detașat, împreună cu mai mulți ofițeri francezi, să instruiască companiile de militari din diverse regimente. Din vara anului 1917 a fost mutat la biroul de operații al Diviziei a II-a, cu care a plecat pe front, luând parte la luptele de la Fitionești, cota 406, Valea Zăbrăuți. Pentru că s-a evidențiat în luptă a fost decorat cu

¹ În procesul-verbal de interogatoriu, Victor Cădere a oferit câteva date cu privire la fiecare dintre frații săi, astfel, Dimitrie a fost profesor universitar la Iași și a decedat în anul 1946, Cleopatra, căsătorită Ungureanu, a fost casnică și a murit în anul 1945, Eleonora, căsătorită Baltă, era casnică (soțul era învățător pensionar) și trăia în Buhalnița, Neculai, doctor în medicină și inspector general sanitar, a murit în anul 1945, Pamfil, preot, a murit în anul 1944, Silvia, căsătorită Popescu, (soțul ei a fost administrator de plasă, decedat) trăia în București, Margareta, căsătorită Gheorghiu, era funcționară la Banca de Stat din Râmnicu-Vâlcea și, în fine, Octav, fost avocat, în anul 1952, era funcționar la o fabrică de textile din Iași. Victor Cădere s-a căsătorit în anul 1928 cu Florica Petrini și au avut doi copii Dan Cădere, născut în data de 10 august 1931 și Andrei Cădere 22 mai 1934. În Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (în continuare C.N.S.A.S.) Fond Ministerul Securității Statului, Serviciul C, Secția C, dosar p. 014536, vol. I, Proces-verbal de interogatoriu, București, 10 iunie 1952, f. 17.

„Steaua României cu spade”. La sfârșitul anului 1917, Divizia a II-a a fost retrasă de pe front iar în cursul lunii ianuarie 1918 a fost trimis pentru a desfășura diferite activități militare în Chișinău, pentru ca în luna aprilie 1918 să fie demobilizat². Dar, Cădere nu a participat la operațiunile din Basarabia, fiind trimis la Marele Cartier de la Iași ca ofițer de legătură, unde a stat până la terminarea operațiunilor³.

După demobilizare, a fost numit avocat pledant la Ministerul Industriei și Comerțului unde a lucrat până în ianuarie 1919, când a plecat la studii la Paris. Având în vedere posibilitățile materiale ale lui Victor Cădere erau reduse, a primit aprobarea de a fi afiliat la Secția Ardelene a delegației României la Conferința de Pace de la Paris, care era condusă de Alexandru Vaida-Voevod, în cadrul acestei secții a lucrat până în anul 1923⁴.

În primăvara anului 1919, la Conferința de Pace, în cadrul delegației României, s-a pus în discuție problema repatrierii românilor ardeleni plecați în S.U.A., deveniți cetățeni români după alipirea Ardealului. Trebuie făcută precizarea că înainte de izbucnirea războiului mai mulți ardeleni au plecat în S.U.A. pentru muncă sezonieră, dar războiul i-a prins acolo și în finele conflagrației au dorit să revină în țară. De aceea, a fost numită o comisie pentru elibera pașapoarte noilor cetățeni români, care erau în număr de peste 100.000. Comisia, condusă de Alexandru Vaida-Voevod, care făcea parte și Victor Cădere, și-a început activitatea în luna iunie 1919, la New York pentru ca apoi să meargă în mai multe orașe, unde erau comunități importante de români precum: Cleveland, Chicago, Youngstown, Detroit. Până în luna noiembrie a anului 1919, când mai mulți dintre români primiseră deja pașapoarte, iar membrii Comisiei s-au întors la Paris în afara comandorului Pantazzi, care a rămas să ducă la bun sfârșit planul de repatriere⁵. Întors la Paris, Cădere l-a întâlnit pe Voicu Nițescu, care venise din Extremul Orient pentru a cere guvernului român să intervină pentru repatrierea Corpului II al Voluntarilor Ardeleni și prizonierilor de război⁶.

În anul 1923, Victor Cădere, după încheierea misiunii sale în Siberia, s-a întors la Paris pentru a-și continua studiile în drept la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității din Paris. În acest timp, ca membru în comitetul „Uniunii Ofițerilor de Rezervă Români” (f)

² Idem, Victor Cădere dos. 575, vol. I., Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 23 mai 1955, f. 9-10.

³ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 25 mai 1955, f. 14.

⁴ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 23 mai 1955, f. 9-10.

⁵ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 26 mai 1955, f. 15.

⁶ Activitatea desfășurată de Victor Cădere în Extremul Orient o vom prezenta într-un capitol separat.

continuare U.O.R.) a intrat în legătură cu Fédération Interalliée des Anciens Combattants (în continuare F.I.D.A.C.), unde a fost desemnat membru în Comitetul de Direcție⁷. Tot în perioada 1923-1924 a fost inițiat în loja masonică „Ernest Renan”, la recomandarea lui Traian Vuia și Petre Ciolan. Loja făcea parte de „Marele Orient” și avea un caracter de stânga, anticatolic, dar o dată plecat din Paris a încetat să mai frecventeze organizația, drept pentru care mai târziu a fost radiat. Începând primăvara anului 1925, a activat ca profesor la „Academia de Drept din Oradea”⁸. Tot din anul 1924, venind în contact cu Vaida-Voevod, Voicu Nițescu, Caius Brediceanu, Mihai Șerban, care făcuseră parte din delegația României la Conferința de Pace de la Paris, s-a înscris în Partidul Național Român din Ardeal, iar în anul 1928 a fost ales deputat de Bihor din partea P.N.Ț. În Parlament a participat mai ales la elaborarea legilor privind contabilitatea publică, „Legea Reorganizării Curții de Conturi” și „Legea de Reorganizare a Caselor Autonome, Păduri, Căi Ferate și Monopoluri”⁹.

În primăvara anului 1930, Voicu Nițescu fiind ministru de Justiție i-a propus funcția de secretar general în cadrul ministerului pe care-l conducea, drept pentru care Victor Cădere și-a dat demisia din Parlament. În noul post avea însărcinarea de a conduce agendele administrative ale direcțiilor ministerului și de a rezolva toate chestiunile legate de documentare în legătură cu aplicarea bugetului Ministerului de Justiție. Fără a fi numit de Voicu Nițescu a participat la întrunirile comisiei care se ocupa de redactarea unei legi a presei, care-și propunea responsabilizarea celor care scriau articole, precum și definirea responsabilității directorilor de ziare. La Ministrul de Justiție a lucrat până în luna iulie deoarece încă din luna iunie a fost numit secretar general la Ministerul de Interne, la cererea regelui Carol al II-lea¹⁰.

În discuțiile tot mai intense cu privire la întoarcerea lui Carol s-a implicat și Victor Cădere, astfel, în data de 6 iunie 1930, el a fost înștiințat de Virgil Cherciu, deputat P.N.Ț., despre întoarcerea regelui Carol și că fusese solicitat a se prezenta la Palatul Cotroceni. În dimineața zilei de 7 iunie, la ora 5 dimineața, Cădere a fost primit de Carol și prințul Nicolae, cu care a discutat dacă era mai potrivit că primul să facă parte din Regență sau să fie rege, fiind nehotărât de ceea ce să facă având în vedere opoziția lui Maniu. Victor Cădere i-a

⁷ Activitatea lui Victor Cădere în cadrul F.I.D.A.C. o vom prezenta într-un subcapitol distinct.

⁸ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 23 mai 1955, f. 18 verso -19 verso.

⁹ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 30 mai 1955, f. 18.

¹⁰ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, Sighet, 2 iunie 1955, f. 24-24 verso.

sugerat lui Carol al II-lea că era mai potrivit pentru autoritatea regalității să fie rege, spunându-i că tineretul P.N.Ț. și majoritatea parlamentară dorea ca el să fie rege. Această chestiune fiind lămurită, Carol a pus problema ca Victor Cădere să treacă la Ministerul de Interne, ca persoană a sa de încredere, pentru supravegherea activității oamenilor politici din diverse partide care i se opuneau¹¹. Încă de atunci Cădere și-a manifestat dorința de a intra în diplomației¹².

Din momentul în care a preluat funcția la Ministerul de Interne s-a ocupat de agendele Direcției Generale de Poliție. În luna august 1930, s-au produs în sudul Bucovinei mișcări țărănești împotriva cămătarilor, bănci și particulari, din cauză că aceștia percepeau camete la datoriile țăranilor, care ajungeau și la 50%. În cursul mișcărilor au fost devastate mai multe bănci și prăvălii, iar unele sate mai mari, precum Bosancea și Arbora se pregăteau să atace orașele Suceava și Solca, mișcarea amenința să se întindă spre Fălticeni și alte localități. Victor Cădere a primit chiar de la rege însărcinarea de a potoli spiritele și chiar să facă, în caz de nevoie, uz de armă. În această misiune a fost ajutat de generalul Gavrilescu, care era desemnat comandant militar. Cădere a plecat la Suceava, unde a luat contact cu generalul Gavrilescu și au stabilit ca într-o primă etapă să meargă în localități pentru a vorbi cu populația. Ținând cont de împrejurările locale, secretarul Ministerului de Interne a aprobat, pe răspunderea sa, manifestația de protest a populației din Bosancea, contra cămătarilor, chiar dacă ministrul de Interne nu a fost de acord cu protestul, după detensionarea situației, trupele au fost rețrat retrase, iar Cădere s-a reîntors la București¹³.

După cum am precizat anterior, Cădere încă de când a preluat funcția din cadrul Ministerului de Interne și-a exprimat dorința de a lucra în cadrul Ministerului de Externe, însă regele Carol i-a comunicat că avea nevoie de oameni pe care să se poată baza, dat fiind că nu era privit cu încredere de oamenii politici. În condițiile date, Cădere a activat în cadrul Ministerului de Interne până în aprilie 1932, când a fost trecut la Ministerul de Externe. La acea dată D. Ghika îndeplinea funcția de ministru de Externe și i-a comunicat că se ceruse agreementul polon pentru numirea sa la Varșovia, iar în jurul datei de 15 mai 1932 a preluat, de la G. Bilciurescu, conducerea Legației române din Varșovia. Cu ocazia numirii sale în funcție,

¹¹ Printre persoanele supravegheate se găseau principesa Elena (fosta soție a regelui Carol al II-lea), I.G. Duca, regine Maria și Barbu Știrbey în *Ibidem*, f. 28.

¹² *Ibidem*, f. 25-25 verso.

¹³ *Ibidem*, f. 26-27.

înainte de a pleca la post, s-a prezentat, conform normelor, în audiență la rege și a primit instrucțiuni ce se refereau la continuarea unei politici de întărire a relațiilor dintre România și Polonia, în spiritul tratatului de „alianță defensivă” existent între cele două state, încă din anul 1926¹⁴.

În vara anului 1935, ca urmare a unei hotărâri a Consiliului Miniștrilor de Externe, din Mica Înțelegere, reprezentanții acestor state în Polonia au fost mutați de la Varșovia, ca o formă de protest diplomatic contra politicii duse de guvernul polonez, care în urma pactului încheiat cu Reich-ul era bănuțit de duplicitate în politica externă. În această situație i s-a făcut cunoscut lui Cădere că a fost mutat în aceeași funcție în capitala Braziliei, dar din motive personale nu a acceptat postul și s-a întors la București. La București, a cerut să fie mutat în capitala unei țări din Europa însă nu a primit aprobare¹⁵. În aceste condiții, Victor Cădere și-a reluat activitatea didactică, ocupând catedra de la Facultatea de Drept din Cluj. În această perioadă a participat la un schimb de profesori între Franța și România și a fost desemnat pentru a ține conferințe în universitățile franceze. În Franța, în cursul lunii februarie 1936, a ținut conferințe cu conținut juridic la universitățile din Paris, Lille, Bordeaux și Lyon și s-a reîntors în țară în luna aprilie 1936¹⁶.

În primăvara anului 1936, Victor Cădere s-a interesat de situația sa în interiorul Ministerului Afacerilor Străine și i s-a comunicat că avea să fie numit ministru la Belgrad. Conducerea Legației din Belgrad a preluat-o în luna noiembrie 1936 și a activat până în august 1938, când a fost chemat la București pentru a primi noi însărcinări. Întorcându-se în țară, Victor Cădere a fost înștiințat că printr-un decret regal a fost numit rezident regal al Ținutului Dunărea de Jos, cu sediul la Galați, fiind însă numai detașat din cadrul Ministerului de Externe la Ministerul de Interne printr-o decizie ministerială¹⁷.

În baza noii legi de organizare administrativă, teritoriul țării era împărțit în zece ținuturi, iar în fiecare ținut era numit un rezident regal, numirea era făcută de ministrul de Interne și de președintele Consiliului de Miniștri. În calitatea de rezident regal, Victor Cădere avea obligația de a concentra într-o administrație unitară bugetele celor zece prefecturi de

¹⁴ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 28 noiembrie 1955, f. 101-101 verso.

¹⁵ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 29 noiembrie 1955, f. 110.

¹⁶ *Ibidem*, f. 110 verso.

¹⁷ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 30 noiembrie 1955, f. 116.

judet, care intrau în componența Ținutului¹⁸, de asemenea, fiind reprezentant al guvernului în teritoriul trebuia să rezolve toate chestiunile diverselor ministere, care prin delegație ministerială îi erau date în competență. Astfel, atribuțiile sale erau de ordin administrativ, de asigurare a ordinii publice și siguranței statului pe întreg teritoriul ținutului, scop în care întreg personalul poliției și jandarmeriei îi era subordonat. În calitatea de rezident regal trebuia, de asemenea, să controleze toate serviciile administrative din ținut, precum prefecturi, primării, poliție, administrații financiare, spitale, școli. Mai mult, avea obligația de a raporta lunar la ministerul de Interne evenimentele și constatările din ținut, precum și măsurile luate¹⁹.

Victor Cădere a preluat noua funcție la data de 16 august 1938, dar întrucât avea de lichidat probleme importante la Belgrad, a plecat în Iugoslavia, până la jumătatea lunii septembrie, unde a pregătit conferința de la Bled a Micii Înțelegeri, la care a și participat, după care s-a întors la Galați. A îndeplinit funcția de rezident regal a Ținutului Dunărea de Jos în perioada septembrie 1938-ianuarie 1939, timp în care a rezolvat diferite chestiuni de ordin administrativ, social, cultural și de siguranță publică. Din rapoartele care îi erau prezentate de către reprezentanții autorității din întreg Ținutul a luat măsuri împotriva grevelor de la fabricile de textile din Galați, agitațiilor din porturile Galați și Brăila, și pescarilor din Tulcea. Măsurile vizau îndepărtarea unora din funcțiile pe care le îndeplineau, cum a fost cazul unor legionari din Covurlui, determinarea patronilor textiliști de a ajunge la o înțelegere cu muncitorii aflați în grevă, repartizarea lucrătorilor în alte porturi, iar, în unele cazuri a mers până la arestări preventive. În perioada în care a îndeplinit funcția de rezident regal au avut loc „manevrele regale” în prezența regelui Carol al II-lea, care a primit vizita ministrului polon de externe, J. Beck²⁰.

În această perioadă Victor Cădere a mai avut legături protocolare cu personalul din „Comisia Europeană a Dunării”, comisie ce își avea sediul la Galați, precum și cu acei consuli ai țărilor care aveau reprezentanțe consulare la Galați, însă legăturile cu aceștia au fost doar

¹⁸ Este vorba despre județele Covurlui (Galați), Fălciu (Huși), Cahul, Ismail, Tulcea, Brăila, Râmnicu-Sărat, Putna (Focșani), Tecuci, Tutova (Bârlad), în *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 2 decembrie 1955, f. 130-130 verso.

¹⁹ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 2 decembrie 1955, f. 130 verso-131.

²⁰ *Ibidem*, f. 131-132.

protocolare, cu ei nu a conlucrat în nici o problemă, ci îi întâlnea doar la unele recepții organizate cu diverse ocazii²¹.

În ianuarie 1939, a primit dispoziții din partea ministrului de Interne de a preda postul noului rezident regal, Constantin Giurescu, întrucât el fusese numit de ministrul de Externe ambasador al României la Belgrad. Astfel, în februarie 1939, a plecat la Belgrad pentru a prelua conducerea Ambasadei²². La Belgrad a activat până în mai 1941, după care, un timp a fost profesor la Sibiu, unde se mutase Universitatea din Cluj, aceasta până în septembrie 1941, când s-a prezentat din nou la Ministerul de Externe, cu scopul de a cere o nouă însărcinare. Aici, Alexandru Cretzianu i-a comunicat că urma să fie trimis la Sofia, însă s-a revenit asupra deciziei și i s-a precizat că urma a fi trimis la un post în Occident. În consecință, în octombrie 1941, a fost informat că urma a fi trimis la Lisabona²³. În capitala lusitană, Cădere a îndeplinit funcția de ministru plenipotențiar până la începutul lunii iulie 1944, când a demisionat, dar neprimind nici un răspuns din țară a continuat să conducă Legația până în septembrie 1944, dată la care a primit ordin să predea conducerea Legației lui Brutus Coste. Victor Cădere s-a reîntors în țară abia în luna noiembrie 1945, cu vaporul „Transilvania”, în perioada din octombrie 1944-noiembrie 1945 locuind în Lisabona fără însă a îndeplini vreo activitate diplomatică. La întoarcerea din Portugalia familia diplomatului s-a stabilit la București, iar el a plecat la Cluj, unde a preluat Catedra de Procedură Civilă și Drept Internațional²⁴.

Schimbările profunde petrecute în țară o dată cu instaurarea regimului comunist l-au afectat și pe diplomat, mai întâi, a fost dat afară din învățământ în anul 1949, iar de la acea dată și până în anul 1952 a fost funcționar la Casa de Împrumut Permanent din București²⁵. A fost apoi reținut, în data de 22 aprilie 1952, pentru a fi cercetat în legătură cu activitatea masonică. Din cercetările efectuate rezulta că Victor Cădere s-a înscris în loja masonică „Ernest Renard”, din Franța, în anul 1923, a deținut gradul al III-lea, fără a ocupa însă vreo funcție. Din loja a făcut parte doar în perioada în care și-a desfășurat studiile la Paris, până în anul 1925, la întoarcerea în țară nu a mai avut nici o legătură cu organizația. Cu toate că nu s-a dovedit în nici un fel implicarea lui Victor Cădere în activități ale masoneriei române se

²¹ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 3 decembrie 1955, f. 137.

²² *Ibidem*, f. 142.

²³ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 20 decembrie 1955, f. 171.

²⁴ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 24 decembrie 1955, f. 192 verso, f. 192 verso.

²⁵ *Ibidem*, Proces-verbal de interogatoriu, București, 26 decembrie 1955, f. 203.

propunea închiderea lui pentru o perioadă de cinci ani²⁶. Deși motivul arestării l-a constituit implicarea sa în masonerie, acuzația nu s-a dovedit „faptă justițiabilă”, de aceea a fost internat în C.M., iar ulterior a fost trecut în rândul demnitarilor. Din cercetările făcute rezulta că Victor Cădere „a fost unealta devotată a burgheziei, făcând parte din camarila fostului rege Carol al II-lea”, iar în perioada în care a îndeplinit funcția de secretar general al Ministerului de Interne „a dezlănțuit, prin organele aflate în subordine, o sălbatecă teroare împotriva clasei muncitoare, fapte criminale recunoscute de Victor Cădere, care constituiau probe suficiente pentru a-l trimite în judecată, conform prevederilor Codului Penal”²⁷. Astfel, se făcea cunoscut că prin sentința nr. 1332, din 13 septembrie 1956, diplomatul român era condamnat la cinci ani de închisoare, detenție riguroasă, i se confisca întreaga avere, dar conform dispozițiilor 421/55 se dispunea neexecutarea pedepsei, care era grațiată. În consecință, se cerea punerea diplomatului în libertate²⁸.

După eliberarea din arest, în anul 1956, Victor Cădere și familia sa au fost în permanență monitorizați de Securitate. Astfel, într-un raport de urmărire se preciza că fusese evacuat din locuința ce o deținuse pe Calea Victoriei și în anul 1958 locuia singur într-o cameră, la parterul unui imobil. Despre soția sa se știa că nu locuia cu acesta, fiind în bolnavă și se afla în îngrijirea unor cunoscuți. În ceea ce-i privește pe fii săi, Andrei Gheorghe Nicolae Cădere, născut la data de 3 mai 1934, la Varșovia, era de profesie pictor și urma să se căsătorească cu Michelle Tosiane Marzoni²⁹, de aceea, a solicitat să plece definitiv în Franța, cerere pentru care a primit aprobare. Iar, Victor Dan Cădere, născut la data de 10 august 1931, la București, era de profesie inginer și nu era căsătorit³⁰.

După cum am precizat anterior, Victor Cădere și-a definitivat studiile la Universitatea din Paris, mai mult decât atât, a întreținut permanente relații cu instituția de învățământ

²⁶ Idem, Serviciul C, Secția C, dosar P. 014536, vol. I, Referat cuprinzând rezultatul cercetărilor întreprinse în cazul lui Victor Cădere, București, 16 septembrie 1952, f. 3.

²⁷ *Ibidem*, vol. III, Referat cuprinzând rezultatul cercetărilor întreprinse în cazul lui Victor Cădere, București, 18 ianuarie 1956, f. 38-44.

²⁸ *Ibidem*, Decizia Tribunalului Militar, București, 17 septembrie 1956, f. 72.

²⁹ Născută la Raon l'Épate, Vosges, era profesoară la liceul Beauregard din Nancy, unde preda italiana și franceza la clasele ultime. Tatăl, Felix Marzani, era sculptor în lemn și posedea un magazin de antichități la Raon l'Épate, iar un unchi care se ocupa tot cu comerțul de obiecte de artă, locuia la Valoris (în sudul Franței) și era prieten cu Picasso și alți artiști moderni în Idem, dosar R 053881, Referințe despre Michele Marzani, f. 23.

³⁰ *Ibidem*, Raport secret cu privire la activitatea lui Victor Cădere, București, 17 martie 1967, f. 87.

franceză. Așa se explică invitația, făcută în nume personal, de a ține o serie de conferințe la Paris. O sursă, „Argeșanul”, preciza că diplomatul român fusese invitat de consiliul de conducere al Universității Sorbona pentru a ține câteva cursuri deoarece foști colegi ai lui erau rector și decan la această Universitate și invitația s-a făcut din inițiativa lor. Într-o primă fază, Universitatea București s-a opus, dorind să trimită un profesor din cadrele ei active, Cădere fiind pensionar, dar cum invitația era personală, i s-a permis plecarea în luna noiembrie 1966. A stat la Paris o lună și jumătate, reîntorcându-se în țară înainte de Crăciun³¹. Înainte de a pleca la Paris, a fost abordat de Securitatea și a primit însărcinarea de a culege informații cu privire la emigrația românească din Franța, numele său de informator era „Constantin”, sub acest nume Cădere a semnat o singură notă informativă la întoarcerea sa din Franța³².

Tot la venirea în țară, a dat și o notă informativă cu privire la activitatea sa la Paris. Astfel, el preciza că a ținut două conferințe care se refereau la „Căsătoria în dreptul Republicii

³¹ *Ibidem*, Notă informativă (sursa Argeșanul), București, 17 ianuarie 1967, f. 282.

³² Sursa „Constantin” aprecia că români refugiați în Franța ar fi fost în jur de 5.000 de persoane, unii dintre ei stabilindu-se definitiv se ocupau de afacerile lor și nu făceau politică, alții activau în grupe sau asociații și încă nu se considera despărțiți de țară, deși aveau resurse materiale considerabile. Mai era un grup, care nu aveau nici un scop bine definit, fiind gata la tot felul de compromisuri. Cădere i-a întâlnit pe profesorul Virgiliu Veniamin, președintele C.N.R. și pe secretarul Comitetului, Alexandru Cazaban. Profesorul Veniamin se considera în opoziție cu guvernul, dar nu excludea posibilitatea de a discuta anumite chestii de politică externă. Socotea că anumite „sugestii” făcute de el în legătură cu politica internă trebuiau luate în considerare, ca de exemplu chestiunea natalității. Al. Cazaban, constata sursa, era mult mai apropiat și înțelegea mult mai bine situația din țară. În general, activitatea C.N.R. s-a redus mult după vizita lui Maurer în Franța și după noua orientare a Franței în politica externă față de U.R.S.S. C.N.R. ținea legătura cu centrele emigrației românești din Londra, Lisabona, Madrid și New-York, de altfel, primeau subvenții din partea centrului din New-York, dar, în ultima perioadă, subvențiile s-au redus mult, cauza o găsea Cădere în faptul că activitatea Comitetului din Paris era cu mult redusă față de emigrația din orașul american. Pe de altă parte, grupul de la Londra era destul de activ, organizat în jurul lui Ion Rațiu, scotea un buletin de presă săptămânal pe care îl distribuia tuturor centrelor românești din străinătate. La Madrid, gruparea organizată în jurul lui Pamfil Șeicaru părea a avea o atitudine mai realistă, observabilă din disputa pe care o avea cu Ion Rațiu. La Paris, activa și un grup „academic” mai moderat prezidat de profesorul C. Marinescu. Acest grup a organizat o capelă ortodoxă la Atteuil, condusă de preotul Gheorghiu, care era „un om cuminte și ducea o acțiune liniștită”. În schimb, grupul de la biserică românească din strada Jean de Beauvais era mult mai activ, slujbele erau oficiate de preotul Boldeanu și de episcopul Teofil Ionescu. La întâlnirea pe care Cădere a avut-o cu preotul Boldeanu i s-a părut „mai potolit, deși i se spusese că într-o vreme era mai bătaios”. Cădere avea impresia că preotul dorea să ia legătura cu țara prin Patriarhie deoarece biserica nu avea fonduri și se susținea greu. Acțiunea acestui grup deși pleca de pe un punct de vedere „opoziționist”, avea un substrat național, de exemplu în data de 31 octombrie 1966 a organizat o manifestare românească în cadrul semicentenarului luptelor de la Verdun, iar la data de 1 decembrie s-a organizat la Koln o serbare pentru a marca unirea Ardealului. Sursa mai semnala și existența unui grup care avea o atitudine neutră față de guvernul din țară, dar și față de acțiunile întreprinse de ceilalți refugiați români. Sursa „Constantin” concluziona că acțiunea opoziției era cu mult mai potolită față de trecut. Acțiunea lor, continua el, interpretată ca manifestări independente și neoficiale puteau fi de folos pentru afirmarea drepturilor naționale și pentru combaterea propagandei duse de emigrația maghiară. El făcea și recomandări de a se acționa atât pe căi oficiale, dar și prin acțiuni directe întreprinse de emigrația românească pentru a promova interesele României, în *Ibidem*, Notă informativă semnată de sursa „Constantin” cu privire la emigrația românească din Franța, București, 18 ianuarie 1967, f. 28-31.

Socialiste România”. Cădere afirma că prelegerile au avut un real succes fiind apreciate cu îndelungi aplauze din partea studenților și cu mulțumiri din partea profesorilor. A participat, de asemenea, și la lucrările Asociației Juridice „Henri Capitant”, fondată după moartea profesorului Capitant și grupând numeroși profesori universitari, notari publici, avocați, magistrați din multe țări (Franța, Polonia, Ungaria, Belgia, Turcia, Anglia, Grecia, Italia, Elveția, Canada, Argentina, Japonia, Spania etc.). România, la rândul ei, făcea parte din Asociație, deși nu fusese activă în ultima perioadă, de aceea diplomatul român a fost invitat să participe la Congresul cu tema „Nul ne peut se faire justice a soi-même” în drept privat, public, penal și dreptul de muncă. Lucrările au avut loc în cadrul Facultăților de Drept din Lyon, Grenoble și Aix en Province. Pentru strângerea relațiilor culturale între Franța și țările din est s-au organizat diferite „săptămâni juridice”, precum: săptămâna juridică franco-polonă, franco-iugoslavă, franco-bulgară și chiar franco-ungară, dar, observa el, nu se organizase una franco-română. Ori, scopul acestor manifestații era de a organiza vizite între profesori, juriști, care să țină conferințe și nu doar în Paris, ci și în celelalte centre universitare, ceea ce ar fi constituit un bun mijloc de propagandă de care ar fi trebuit să se folosească și România³³.

Victor Cădere a participat și la diverse solemnități precum: deschiderea cursurilor Universității din Paris, la recepția decanului Facultății de Drept, la ceremonia distribuirii premiilor pentru cele mai bune lucrări ale studenților Facultății de Drept și Științe Economice și la *cocktail*-ul oferit de Victor Dimitriu, ambasadorul României la Paris, la care au participat și un grup de profesori de la Facultatea de Drept, în frunte cu decanul. Cu această ocazie s-a discutat într-o atmosferă cordială despre dezvoltarea relațiilor culturale dintre România și Franța pe chestiuni juridice, mai ales pe tema reactivării grupului român al asociației „Henri Capitant” și de necesitatea înființării unei asociații juridice franco-române³⁴.

Așa cum am mai precizat, conferințele ținute de Victor Cădere s-au bucurat de succes, de aceea, Rene Capitant a făcut demersuri către autoritățile române pentru ca diplomatul român să primească aprobarea de a pleca în Franța în calitatea de „profesor asociat”, pe o perioadă de un an³⁵. Facultatea de Drept din Paris știa că Victor Cădere era pensionat și dorea să se asigure că de partea română nu existau obiecții. Diplomatul român, la rândul său, a fost

Ibidem, Raportul lui Victor Cădere cu privire la activitatea desfășurată în Franța, București, 18 ianuarie 1967, pp. 33-34.

Ibidem, f. 35.

Ibidem, Scrisoarea lui Rene Capitant către Ion Gheorghe Maurer, Paris, 26 august 1967, f. 166.